

עלון דברי חיים לפרשת שלח לך

וכו', ואם כן לא יתכן שנוכל לכבוש הארץ, לפיכך נענשו בהוצאת דיבה.

ומנין שזאת אכן היתה כונת המרגלים? ומנין שאמנם כן הבינו השומעים את דברים, כי בשל חזקו של העם היושב בארץ כנען, לא נוכל להילחם כנגדו?

ההוכחה לכך היא מתגובתו המיידית של כלב לנוכח דברי המרגלים, שכן מפורש בפסוק "ויהם כלב את העם אל משה לאמר ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה", ואם לא הכל הבינו כי כוונת המרגלים היא שלא נוכל לכבוש את הארץ, לשם מה אומר כלב את המילים "כי יכול נוכל לה"? ואכן, בעקבות דברי כלב שסתרו את משמעות דבריהם, חזרו המרגלים ואמרו במפורש: "והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו".

ע"פ הרמב"ן

"ויהם כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה" [י"ג, ל']
מדוע דווקא כלב היסה את העם? ויהושע היכן היה, מדוע לא הצטרף גם הוא להשתיק את העם?

יהושע שתק משום שפחד שאם יאמר משהו – יטענו כנגדו שהוא רוצה את השלטון לעצמו, שכן את הנבואה של אלדד ומידד "משה מת ויהושע מכניס" הכירו וזכרו כולם!
זכרון ישראל

"במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבין עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי" [י"ד, כ"ט]
מאז חטא המרגלים, בכל שנה בתשעה באב, היה כל אחד מישראל חופר לעצמו קבר ונכנס לתוכו. איש לא יכול היה לדעת, האם יראה את אור הבוקר שלמחרת או ימות בקבר. רק כשעלה הבוקר, ניתן היה לדעת מי חי ומי מת. מי שקם – קם, ויצא מן הקבר. מי שלא קם – אמרו לידו "ישב בסתר עליון", וכיסו אותו בעפר.

כך היה מידי שנה בשנה, עד שהגיעה השנה האחרונה. בשנה האחרונה נכנסו ישראל לקברים, ויצאו כולם בבוקר, כשהם חיים, תהו זה באזני זה – 'אולי טעינו בתאריך?' נכנסו שוב למחרת לקברים, ושוב יצאו כולם חיים. הגיע ט"ז באב, והבינו כולם שנגמרה הגזירה, למרות שנותרו 15000 איש, שהתחייבו בגזירה.

מדוע נגזר דינם לחיים?

וביאר רבי חיים צ'רבקובסקי: גדולה היתה התפילה אשר התפללו בשנה האחרונה, מתפילות של שאר השנים! כמובן, בכל שנה, לפני שנכנסו לקבר, התפללו כל ישראל. ולא סתם התפללו, אלא מעומק הלב – כל אחד מהם הרי חפר

"אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע" [י"ג, ט"ז]

וברש"י: התפלל עליו: י-ה יושעך מעצת מרגלים.

יש לבאר הטעם מפני מה התפלל משה דווקא על יהושע ולא על כלב, על פי מה שכתב הזוהר הקדוש ותרומם: "מה ראו מרגלים להוציא דיבה על ארץ ישראל, מפני שבמדבר היו נשיאים ובארץ ישראל לא יהיו נשיאים".

ומדוע באמת חשבו הנשיאים שבארץ לא ימשיכו לשמש בתפקידם הנוכחי כנשיאי השבטים? התשובה היא – מפני שבארץ ישראל ישנה מצוה למנות מלך, והמלך הרי יהיה משבט יהודה, וכשיתמנה המלך, שוב לא יהיה מקום לנשיאים להמשיך בתפקידם.

ממילא היה פשוט למשה רבינו שכלב – נשיא שבט יהודה – לא ישתתף עם המרגלים בהוצאת דיבת הארץ רעה, כיון שלו לא היה את היצר הרע שהיה להם, שהרי גם אם יכנסו לארץ וימנו עליהם מלך, מסתבר שזה יהיה הוא, ואין לו איפוא שום הפסד מהכניסה לארץ, אדרבה, עוד יעשה מלך על עם ישראל כולו ולא רק על שבט יהודה!

כנסת יחזקאל

"ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה, אפס כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד, וגם ילידי הענק ראינו שם" [י"ג, כ"ז-כ"ח]

יש להבין מדוע נענשו המרגלים על הוצאת דיבה על הארץ, הלא עשו את המוטל עליהם כפי שצויה אותם משה, ואמרו באמת מה שראו – מצד א' "זבת חלב ודבש", ומצד שני יש עם חזק היושב בערים בצורות וביניהם ילידי ענק. מה לא היה אמת בדבריהם?

מפרש הרמב"ן כי אשמת הוצאת הדיבה לא באה על מסירת העובדות, כי הן היו נכונות, אלא מילה אחת מיותרת בדבריהם, היא שמשנה את פני הדברים והופכת אותם לדיבה. אילו אמרו רק "עז העם היושב בארץ והערים בצורות", לא היה כל רע בכך, מפני שאלו הן העובדות גם אם לא נוח לשמוע אותן. אבל כשאמרו "אפס", הם לא הוסיפו רק מילה מיותרת, אלא נתנו משמעות אחרת לכל הדברים, כאילו הטעימו ואמרו "אבל יש לנו בעיה כי עז העם היושב עליה".

לא כך היה נוהג מרגל או סוכן שנשלח על ידי המודיעין, הוא אינו ממונה על הפרשנויות. עליו להביא נתונים למפקדיו, והם אמורים לפרשם ולהחליט מה לעשות בעקבותיהם. כך גם היו המרגלים צריכים לנהוג, להביא עובדות ותו לא. אלא פירשו את הדברים לפי רוחם ורצונם, ואמרו "עז העם היושב בארץ

מה עשו המרגלים?
חיברו את שניהם יחדיו! דיברו לשון הרע, ואמרו בואו ונשוב
למצרים כי שם היה אוכל טוב. לכן היה ענשם במדה כנגד
מדה, שהתולעים שיצאו מהם חיברו אף הם בין הלשון לטבור.
מדרש שמעוני

סיפור השבוע

"ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר
הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה היא
וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות" [י"ג, ל"ב]
חטאם הנורא של המרגלים, אשר הוציאו דבת הארץ, הביא
עליהם ועל עם ישראל עונש קשה ביותר, לכאורה נראה כי
חטא חמור זה אינו נוגע אלינו, ולא היא – בקלות יחסית
אפשר לחטוא בהוצאת דיבת הארץ, ויש לתת את הדעת
להיזהר מכך.
לפני שנים הגיע לישיבת סלבודקא רבי יעקב קמינצקי זצ"ל
לדבר לפני בני הישיבה.

הבחורים שרצו מאד לשמוע את דברי גדול הדור מאמריקה
הצטופפו סביבו, ועד מהרה החלו דחיפות ודחיקות, כשכל
אחד מנסה להתקרב יותר ויותר. כשהמזבץ הפך לבלתי נסבל
החלו להישמע צעקות: "להפסיד לדחוף! להפסיק!", אבל
מלבד שלשים שניות של הפוגה – המשיכו הדחיפות כמו קודם.
רבי יעקב קמינצקי התבונן במתרחש סביבו ואמר: "אצלנו
באמריקה אינני מכיר שכך דוחפים, אולי זו מכת מדינה...",
תוך כדי אמירת המילים האחרונות הוא נעצר והשתתק,
ולאחר הרהור קצר חזר בו ואמר "את שתי המילים האחרונות
שאמרתי לא היה צריך להגיד – הרי ארץ ישראל פה!".
אחר המשיך ואמר שיהודי מסוים סיפר לו על שגמלה בלבו
החלטה לעלות לארץ ישראל, ושיגר מכתב לרבי ישראל
סלנטר זצ"ל בשאלה: מהם הקריטריונים לפיהם יבחר לעצמו
מקום מגורים בארץ ישראל? איך ידע היכן המקום הטוב ביותר
– בגליל? אולי בירושלים? אולי במקום אחר?

השיב לו רבי ישראל סלנטר: "אל תחפש דבר מלבד ישיבה,
בית כנסת ומוסדות תורה – ובמקום הקרוב ביותר לשם – תלך
לגור".

והוסיף "אל תחפש שום דבר אחר – כי בקלות אפשר להגיע
לדיבת הארץ... אדם שמחפש מזג אוויר טוב, יכול לסבול ממזג
אוויר מדברי יותר ולהגיע, חלילה, לדיבת הארץ, אדם
שמחפש שהארץ תתן יבול טוב, ובסוף מגלה שלא – עלול גם
הוא לחטוא בדבת הארץ, לכן – אל תחפש שום דבר אחר!"
"בקלות אפשר להגיע לדיבת הארץ" – סיים רבי יעקב
קמינצקי – כמה צריך להיזהר בכל מילה שמוציאים על ארץ
ישראל.

שבת שלום!

יוצא לאור לע"נ מרת תמר בת רחל ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com

לעצמו קבר, וידע שאולי לא יצא ממנו. כל אחד הלך אל אביו
ואל אמו להיפרד מהם טרם מותו. האב והאם לא היו בגזירה,
אם גילם היה למעלה משישים בעת החטא. הם נותרו בחיים
כשהם רואים בעינים כלות את בנם האהוב נכנס אל הקבר.
כל אחד מישראל היה בא אל אשתו ואל ילדיו, להיפרד
מכולם. איזו חרדה! אלו צעקות, ואלו תפילות. אבל...היתה
אופציה, שכן כל אחד ידע – אולי השנה לא הגיע עדיין זמני
למות, ומשום כך, התפילה יצאה לא לגמרי מעומק הלב.

בשנה האחרונה לא היתה עוד אופציה. זהו, הסוף הגיע. השנה
מתים כל אלו שלא מתו עד כה. ומשום שלא היתה עוד
אופציה, נבעה התפילה מעומק הלב ממש. זו היתה תפילה
אמיתית. וכזו תפילה – הקב"ה שומע. 15000 אלף האחרונים
לא מתו, בזכות תפילתם שיצאה מעומק הלב.
לפעמים אנחנו לא שמים לב בכלל, מה הוגות שפתינו,
ולפעמים אנו אפילו לא מצליחים להיזכר – רגע, את זה כבר
אמרנו, או לא?

הלצה יהודית עממית אומרת: הגוי לא מתפלל, לכן אם הוא
רוצה להגיע לאמריקה, הוא צריך לטוס במטוס, ולחיפה הוא
צריך להגיע עם רכבת. הגויים נוקקים לכלי תחבורה – "אלה
ברכב ואלה בסוסים", אבל "ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר" –
כשאנחנו מזכירים שם ה', כשאנחנו מתפללים, אנחנו כבר
מגיעים לכל מקום, ללא כלי תחבורה...

גם כאשר כבר מתפללים בכונה, הצרה הגדולה היא –
שמתפללים עם 'אופציות'. וממילא אין התפילה מעומק הלב.
למשל, מתחנן האדם "רפאנו ה'" – כואבת לי הבטן, תעזור
בבקשה, אני מאד מבקש שתעשה לי את זה, אבל גם אם לא
– לא נורא, קופת חולים עדיין פתוחה, ואני כבר אלך לשם,
ויש להם כדורים שעוזרים מאד לזה...

זו תפילה עם אופציה – אני מתפלל אליך, אבל גם אם לא
תעזור לי, אני אסתדר. ותפילה כזו איך תתקבל?

ומתוך האור

"וימתו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה'
[י"ד, ל"ז]

וברש"י "במגפה לפני ה'" – באותה מיתה ההגונה להם מדה
כנגד מדה. הם חטאו בלשון, ונשתרבו לשונם עד טיבורם
ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טיבורם, וזהו "לפני ה'" –
באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקב"ה, שהוא מודד
מדה כנגד מדה.

ויש להבין מה פשר עונש זה, תולעים אלה למה באו, וטבור זה
במה חטא?

היו שני סוגי מתנגדים למשה רבינו: קבוצה אחת של
תאוותנים, שרצו לשוב מצרים משום שזכרו את הדגה,
הקישואים, השומים והבצלים שאכלו שם ונכמזכר בפרשה
הקודמת, וקבוצה שניה של אנשי רוח, כדוגמת קרח ועדתו
שחלקו על משה מבחינה רעיונית.

כלומר, קבוצה אחת שבעייתם היתה נעוצה בלשון, בדיבור,
וקבוצה נוספת שבעייתם היתה בכרס, בטבור.